

OCENA SYTUACJI W HANDLU ZAGRANICZNYM W I KWARTALE 2020 ROKU¹

(na podstawie danych wstępnych GUS)

Synteza

W skali trzech miesięcy br. eksport towarów z Polski wzrósł o 2,8% r/r, do 60,5 mld EUR, a import o 1,7%, do 59,6 mld EUR. Utrzymane wyprzedzenie eksportowe zaowocowało zwiększeniem nadwyżki obrotów do 0,9 mld EUR. To wzrost o blisko 0,7 mld EUR wobec I kw. 2019 r. W I kwartale br. zdecydowanie niższe dynamiki notowano w obrotach z państwami rozwiniętymi gospodarczo, niż rozwijającymi się.

Eksport do UE27 zwiększył się o 1,3% r/r (do 44,6 mld EUR), w tym do naszego głównego partnera handlowego, Niemiec o 1,8% r/r.

Niewielki wzrost sprzedaży notowano do pozostałych krajów rozwiniętych gospodarczo (poza UE) – o 0,5%, do blisko 7,8 mld EUR, o czym w znaczącej mierze zdecydowało obniżenie sprzedaży do Wielkiej Brytanii.

Z powyższymi wynikami kontrastował dynamiczny wzrost eksportu do krajów WNP, tj. o ok. 14% (do 3,8 mld EUR), w tym do Rosji o 8,7%.

Ok. 15-proc. wzrost sprzedaży notowano na pozostałe (poza WNP) rynki słabiej rozwinięte i rozwijające się (do ok. 4,3 mld EUR). Szybko w omawianym miesiącu rósł wywóz m.in. do: Turcji oraz Arabii Saudyjskiej o czym zdecydowała niska baza odniesienia.

Biorąc pod uwagę strukturę przedmiotową naszych obrotów, wśród ważniejszych towarów w eksporcie, powyżej średniej rosła sprzedaż: *kotłów, maszyn i urządzeń mechanicznych i ich części i akcesoriów* (o 4,2%), *maszyn i urządzeń elektrycznych oraz ich części i akcesoriów* (o 3,5%) oraz *tworzyw sztucznych i artykułów z nich* (o 3%). Natomiast spadki sprzedaży notowano w m.in. przypadku *pojazdów nieszynowych i ich części i akcesoriów* (o ok. 9%) oraz *mebli, pościeli, materacy, lamp itp.* (o 6%).

I. Koniunkturalne uwarunkowania zmian obrotów towarowych

Uwarunkowania zewnętrzne

W I kwartale 2020 r. zmiany w dynamice światowego handlu zagranicznego wynikały głównie z rozwoju epidemii koronawirusa, która przypadła na drugą połowę kwartału. Efektem wybuchu epidemii było ograniczenie aktywności gospodarczej wielu państw. Restrykcje wprowadzane przez rządy wpłynęły negatywnie na światową wymianę handlową. Szczególnie zauważalny był spadek konsumpcji (na czym ucierpiał w największym stopniu sektor usług). Pojawiły się także zaburzenia w funkcjonowaniu globalnych łańcuchów dostaw, wpływając na osłabienie dynamiki wymiany handlowej nawet w państwach, które nie zostały w tamtym okresie jeszcze w pełni dotknięte epidemią.

¹ Według stanu na I połowę lipca 2020 r.

Obecny kryzys uwypuklił słabość obecnego handlu światowego, a mianowicie zbyt dużej zależności poszczególnych przedsiębiorców od dostaw z jednego źródła, szczególnie z Chin. Na początku roku w wielu zakładach stanęła produkcja właśnie ze względu na brak podzespołów z tego kraju. W wyniku turbulencji w łańcuchach dostaw wolumen światowego handlu towarami zmniejszył się w I kwartale br. o 3% r/r (dane WTO).

Epidemia koronawirusa przyczyniła się do pojawienia się recesji w m.in. Stanach Zjednoczonych oraz strefie euro. Doprowadziła także do szeregu korekt w dół szacunków wzrostu światowego PKB na bieżący rok. Obecnie międzynarodowe ośrodki analityczne wskazują, że w bieżącym roku świat czeka głęboka recesja, porównywalna do kryzysu finansowego 2008/2009, a według niektórych analityków nawet głębsza.

Podstawowym elementem przeciwdziałania skutkom epidemii stało się wprowadzanie pakietów stymulujących gospodarkę. Aktywną politykę walutową prowadziły także banki centralne. Amerykańska Rezerwa Federalna zapowiedziała program skupu obligacji, a Europejski Bank Centralny ogłosił plan zakupu aktywów o wartości 750 mld euro². Ponadto, Komisja Europejska przedstawiła programy wspierające funkcjonowanie gospodarek Państw Członkowskich. Programy o charakterze globalnym uruchomiły MFW i Bank Światowy, które oferowały państwom rozwijającym się łatwiejszy dostęp do finansowania i wzywały państwa rozwinięte do zawieszenia spłaty długów najbardziej potrzebujących krajów. Ponadto, państwa G20 ogłosiły, że przeznaczą 5 bln dolarów na zwalczanie skutków gospodarczych epidemii³.

Likwidowanie gospodarczych skutków epidemii było utrudnione ze względu na narastanie konfliktu amerykańsko-chińskiego. Państwa te obarczały się odpowiedzialnością za kryzys, nieprzekazywanie informacji o stanie epidemii oraz nieskoordynowanie działań mających na celu powstrzymanie epidemii. Rządy wprowadzały również restrykcje w zakresie handlu produktami medycznymi. Indie częściowo wstrzymały eksport leku na malarię, który był stosowany w leczeniu COVID-19. Groziło to lokalnymi niedoborami i utrudniało opanowanie epidemii w skali globalnej.

Uwarunkowania wewnętrzne

Koniunktura gospodarcza Polski w I kwartale br. kształtowała się relatywnie korzystnie. Według danych GUS produkt krajowy brutto niewyrównany sezonowo w I kwartale 2020 r. wzrósł o 2% w porównaniu do analogicznego okresu 2019 r. (w cenach stałych). Głównym motorem wzrostu gospodarczego Polski pozostał popyt krajowy, który zwiększył się w ujęciu rocznym o 1,7%. Pozytywnie na jego dynamikę wpłynęło spożycie publiczne, które wzrosło o 4,3% wobec wzrostu spożycia gospodarstw domowych o 1,2 proc. Zgodnie z oczekiwaniami w I kwartale br. odnotowano wyhamowanie dynamiki inwestycji (do 0,9 proc.).

Pomimo załamania w globalnym handlu, popyt zagraniczny wykazał się w I kwartale br. dodatnim wkładem we wzrost PKB (+0,4 pkt. proc.). O ile jednak skala wpływu salda była słabsza niż w ostatnich dwóch kwartałach, to jednak wskazuje ona nadal na utrzymanie się relatywnie wysokiej odporności polskiego eksportu na zawirowania na globalnych rynkach.

² <https://www.bankier.pl/wiadomosc/EBC-oglosil-program-skupu-aktywow-o-wartosci-750-mln-euro-do-konca-2020-roku-7843155.html> (dostęp: 5.06.2020 r.)

³ <https://www.pb.pl/g20-chce-wesprzec-swiatowa-gospodarke-kwota-5-mln-usd-986527> (dostęp: 5.06.2020 r.)

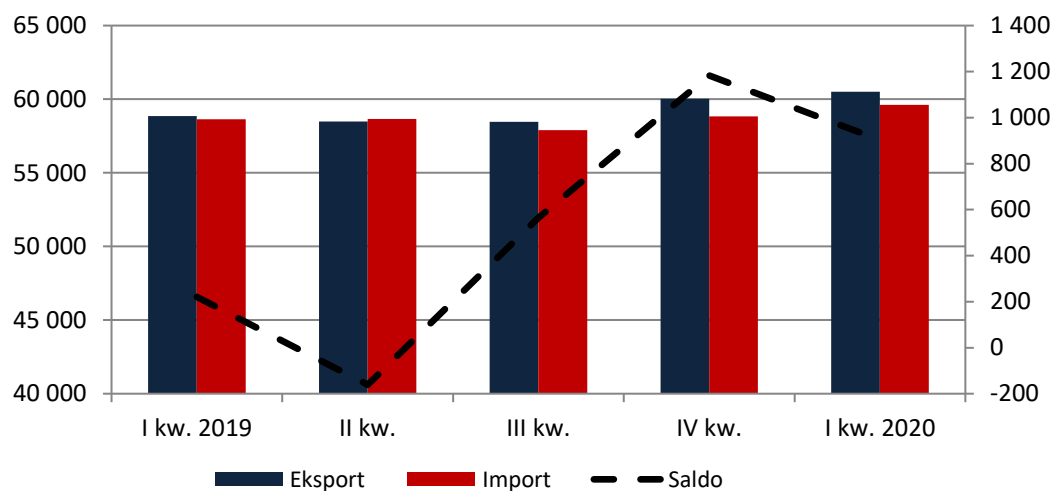
II. Obroty towarowe ogółem

Marzec był pierwszym miesiącem, dla którego w danych widoczny był bezpośredni wpływ COVID-19 i wprowadzonych ograniczeń na dynamikę aktywności gospodarczej. Jakkolwiek badania koniunktury już wcześniej wskazywały na występowanie turbulencji w łańcuchach wartości, to jednak główne decyzje służące ograniczeniu rozprzestrzeniania się koronawirusa wprowadzono w Polsce i u większości naszych głównych partnerów handlowych dopiero w marcu.

W ślad za marcowym spadkiem produkcji, szczególnie w działach o relatywnie dużym udziale eksportu w sprzedaży, wywóz towarów w tym miesiącu spadł o 1,9% r/r, do blisko 20,2 mld EUR. Z kolei po stronie importu notowano niewielki wzrost, tj. o 1%, do 20,2 mld EUR. Należy jednak podkreślić, że w Polsce restrykcje obowiązywały przez niewielką część miesiąca, dlatego też marcowe dane nie w pełni odzwierciedlały wpływ epidemii COVID-19 na wyniki naszego handlu zagranicznego.

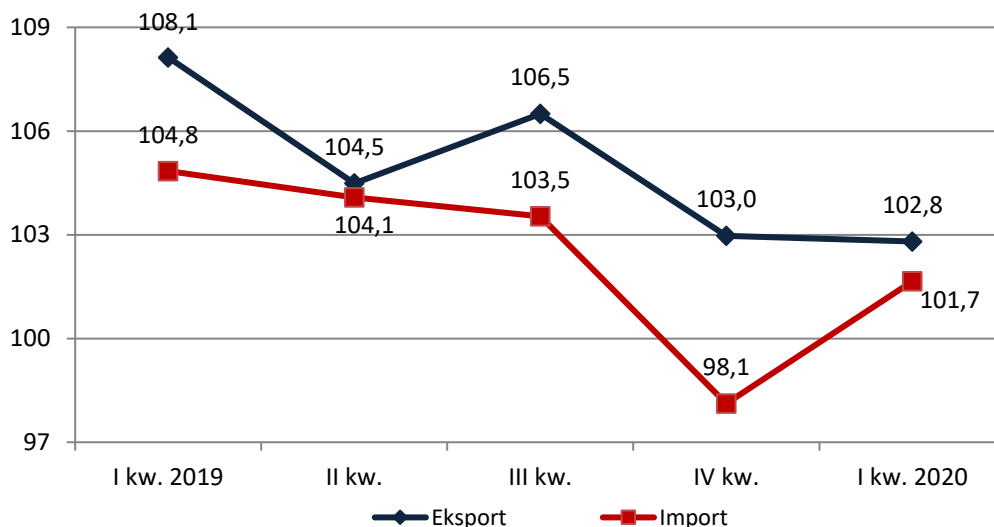
Marcowe wyniki przełożyły się na wyhamowanie naszych obrotów towarowych w I kwartale br. W skali trzech miesięcy br. eksport z Polski wzrósł o 2,8% r/r, do 60,5 mld EUR, a import o 1,7%, do 59,6 mld EUR. W rezultacie wyższej dynamiki eksportu niż importu, pierwszy kwartał zamknęliśmy nadwyżką obrotów na poziomie 0,9 mld EUR.

Wykres 1. Obroty towarowe Polski w okresie I kw. 2019 - I kw. 2020 w mln EUR (eksport, import (L), saldo (P))

Źródło: DAG MR na podstawie wstępnych danych GUS.

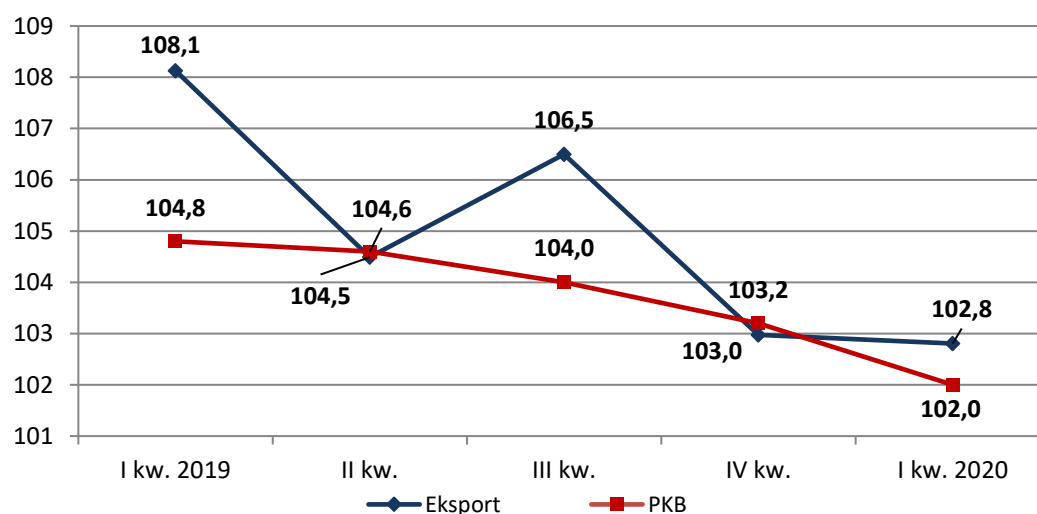
Wykres 2. Dynamika eksportu i importu w okresie I kw. 2019 - I kw. 2020 (r/r)

Źródło: DAG MR na podstawie wstępnych danych GUS.

W I kwartale 2020 roku, inaczej niż w poprzednim okresie, dynamika eksportu przewyższała wzrost PKB.

Wykres 3. Dynamika eksportu i PKB w okresie I kw. 2019 - I kw. 2020 (r/r)

Źródło: DAG MR na podstawie wstępnych danych GUS, PKB niewyrównany sezonowo, ceny stałe średnioroczne roku poprzedniego.

Biorąc pod uwagę nasze obroty wyrażone w trzech najważniejszych walutach rozliczeniowych, najwolniej rosły te w ujęciu USD, co było rezultatem umocnienia dolara wobec złotego w I kw. o 3,5% r/r.

Tabela 1. Obroty towarowe Polski ogółem w I kw. 2020 r. wyrażone w USD, EUR i PLN

I-III 2019			I-III 2020			Dynamika r/r	
Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import
mIn EUR							
58 859	58 638	221	60 510	59 609	902	102,8	101,7
mIn USD							
66 887	66 637	251	66 616	65 614	1 003	99,6	98,5
mIn PLN							
253 305	252 331	973	257 658	253 832	3 825	101,7	100,6

Źródło: DAG MR na podstawie wstępnych danych GUS.

W I kwartale 2020 roku lista pięciu najważniejszych rynków eksportowych nieznacznie się zmieniła w porównaniu do tej sprzed roku. Tradycyjnie pierwsze miejsce zajęły Niemcy, z kolei na drugie przesunęły się Czechy, kosztem Wielkiej Brytanii, o czym zdecydował spadek sprzedaży na ten drugi rynek. Podobnie jak przed rokiem czwartym najważniejszym rynkiem eksportowym była Francja, a listę zamknęły Niderlandy.

Niewielką zmianę także odnotowano na liście pięciu najważniejszych rynków importowych. W I kwartale 2020 r. zamknęły ją Niderlandy, a nie jak przed rokiem Francja.

Poniżej przedstawiono listę 5 najważniejszych rynków eksportowych i importowych w I kw. 2020 r. wraz ze wskazaniem czy dany rynek zachował pozycję (-) na liście czy też został na niej przesunięty w górę (↑) lub w dół (↓).

Tabela 2. Lista 5 najważniejszych rynków eksportowych i importowych w I kw. 2020 r.

Rynki eksportowe				Rynki importowe			
Lp.	Rynek	Udział w %	Awans/ Spadek	Lp.	Rynek	Udział w %	Awans/ Spadek
1.	Niemcy	27,7	-	1.	Niemcy	21,7	-
2.	Czechy	6,1	↑	2.	Chiny	12,6	-
3.	Wlk. Brytania	6,1	↓	3.	Rosja	5,8	-
4.	Francja	5,9	-	4.	Włochy	4,9	-
5.	Niderlandy	4,3	-	5.	Niderlandy	3,7	↑

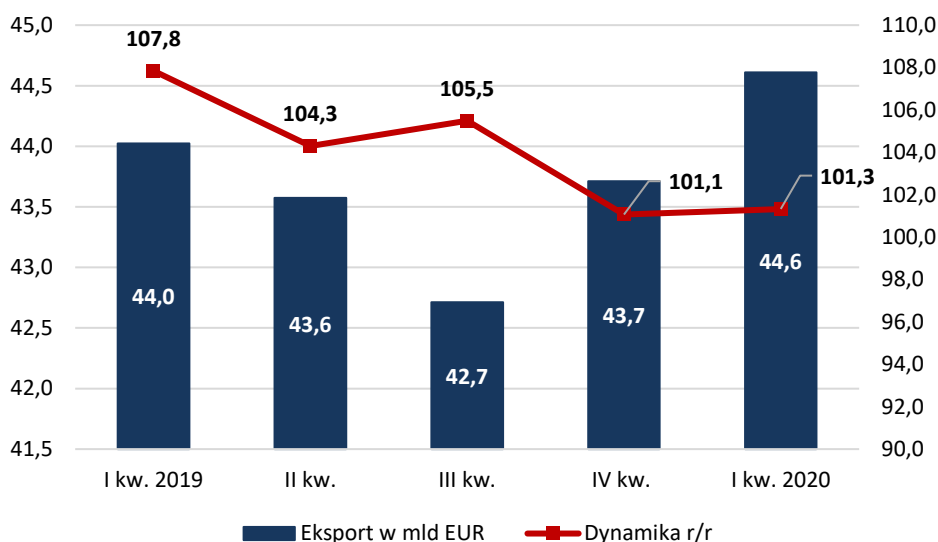
Źródło: DAG MR na podstawie danych GUS.

III. Zmiany obrotów w przekroju geograficznym

W I kwartale br. eksport do UE27 wyniósł 44,6 mld EUR, czyli zwiększył się o 1,3% w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego. Do kluczowych rynków z UE, nasza sprzedaż rosła relatywnie wolno (o 1,8% do Niemiec, o 2,9% do Czech) albo wręcz notowała spadki (o 0,3% do Francji, o 5,4% do Niderlandów, o 4,2% do Włoch). Z drugiej jednak strony relatywnie

szybko rósł eksport m.in. do Rumunii (o 7,3%), do Danii i na Litwę (po ok. 8%) oraz Finlandii (o ok. 7%).

Wykres 4. Eksport do Unii Europejskiej w okresie I kw. 2019 - I kw. 2020 (wartości w mld EUR (L) i dynamika r/r (P))

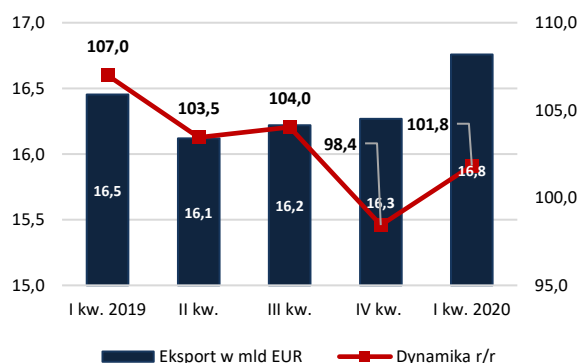
Źródło: DAG MR na podstawie wstępnych danych GUS.

O wynikach eksportu do UE w głównej mierze zdecydowały następujące zmiany wśród najważniejszych towarów sprzedawanych na rynku unijnym:

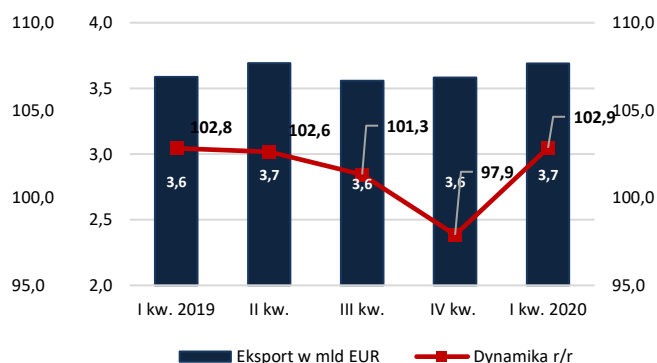
- 2,2-proc. wzrost *sprzedaży kotłów, maszyn i urządzeń mechanicznych i ich części* (do 5,5 mld EUR);
- 3,8-proc. wzrost *sprzedaży maszyn i urządzeń elektrycznych oraz ich części i akcesoriów* (do blisko 5,3 mld EUR);
- ponad 9-proc. spadek *sprzedaży pojazdów nieszynowych oraz ich części i akcesoriów* (do ok. 5,1 mld EUR);
- ok. 6-proc. spadek *sprzedaży mebli, pościeli, materacy, lamp, itp.* (do ok. 2,6 mld EUR) oraz
- 1-proc. wzrost *sprzedaży tworzyw sztucznych i artykułów z nich* (do blisko 2,4 mld EUR).

Wykres 5. Eksport do głównych rynków UE w okresie I kw. 2019 - I kw. 2020 (wartości w mld EUR (L) i dynamika r/r (P))

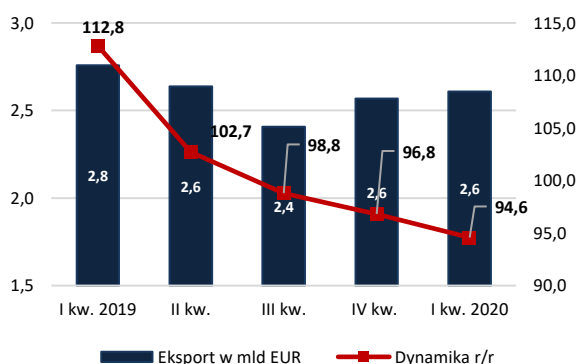
Niemcy

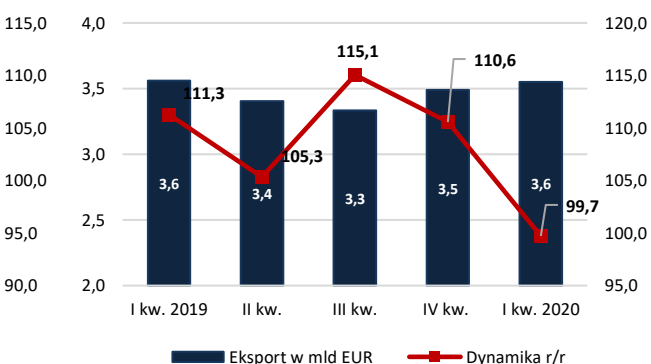
Czechy

Niderlandy

Francja

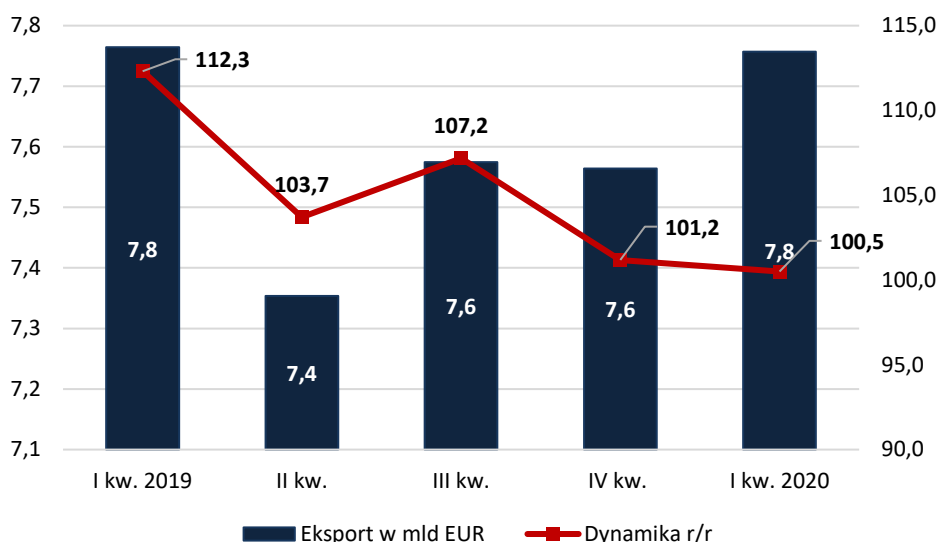
Źródło: DAG MR na podstawie wstępnych danych GUS.

Po stronie importu z UE w I kwartale 2020 r. notowano spadek w wysokości 0,7% (do 33,2 mld EUR). Wśród ważniejszych w przywozie rynków unijnych, najbardziej zmniejszył się on z Niemiec (o ok. 3%), Francji (o 2%) oraz Czech (o 3%). Spadki te zostały częściowo skompensowane relatywnie szybkim wzrostem przywozu m.in. z Niderlandów (o 7,4%) czy Danii (o ok. 25%).

Nadwyżka obrotów z UE wyniosła w I kwartale br. 11,4 mld EUR, czyli była wyższa o ponad 0,8 mld EUR r/r. Poprawę salda odnotowano z 15. krajami unijnymi, w tym największą z: Niemcami (o 0,7 mld EUR), Szwecją (o 0,22 mld EUR), Czechami (o 0,16 mld EUR), Litwą (o 0,13 mld EUR) oraz Portugalią i Estonią (po nieznacznie ponad 0,1 mld EUR).

Niewielki wzrost eksportu w I kwartale 2020 r. notowano **do pozostałych krajów rozwiniętych gospodarczo (poza UE)** – o 0,5%, do 7,8 mld EUR.

Wykres 6. Eksport do pozaunijnych rynków rozwiniętych gospodarczo w okresie I kw. 2019 - I kw. 2020 (wartości w mld EUR (L) i dynamika r/r (P))

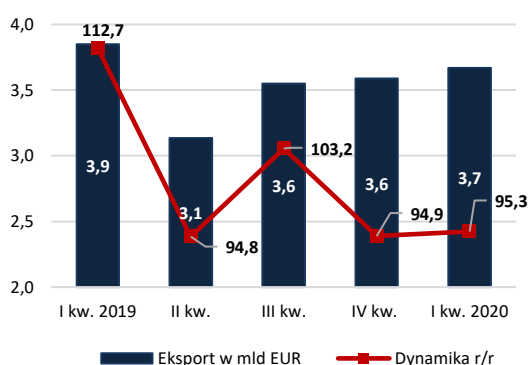

Źródło: DAG MR na podstawie wstępnych danych GUS.

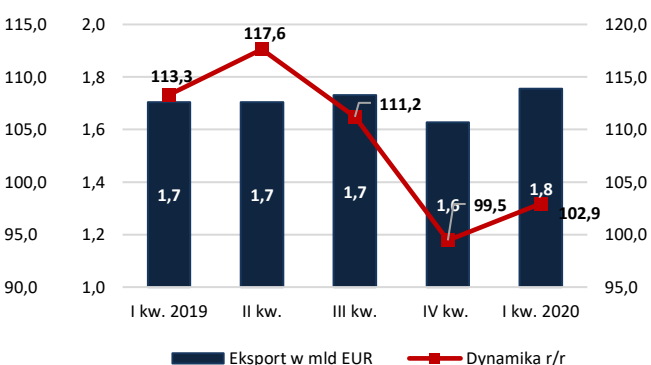
Na wyniki eksportu do tej grupy krajów w znacznej mierze wpłynęło obniżenie sprzedaży do Wielkiej Brytanii (o 4,7%). Głęboki spadek notowano także w sprzedaży do Kanady (o ok. 25%). Niemniej zostało to złagodzone wzrostem wywozu do USA (o 2,9%), Norwegii (o 8,7%) czy Szwajcarii (o 9,4%).

Wykres 7. Eksport do głównych rynków rozwiniętych spoza UE w okresie I kw. 2019 - I kw. 2020 (wartości w mld EUR (L) i dynamika r/r (P))

Wielka Brytania

USA

Źródło: DAG MR na podstawie wstępnych danych GUS.

O wynikach eksportu do pozaunijnych krajów rozwiniętych gospodarczo w głównej mierze zdecydowały następujące zmiany wśród najważniejszych towarów sprzedawanych do tej grupy państw:

- 3,3-proc. wzrost sprzedaży *kotłów, maszyn i urządzeń mechanicznych oraz ich części i akcesoriów* (do 1,6 mld EUR);
- 4,5-proc. spadek sprzedaży *maszyn i urządzeń elektrycznych oraz ich części i akcesoriów* (do ok. 0,78 mld EUR);

- ok. 17-proc. spadek sprzedaży *pojazdów nieszynowych oraz ich części i akcesoriów* (do 0,66 mld EUR);
- ok. 6-proc. spadek sprzedaży *mebli, pościeli, materacy, lamp, itp.* (do 0,47 mld EUR) oraz
- 24-proc. wzrost sprzedaży *przrządów i aparatury, optycznych, fotograficznych, kinematograficznych, pomiarowych, precyzyjnych, medycznych, ich części i akcesoriów* (do 0,35 mld EUR).

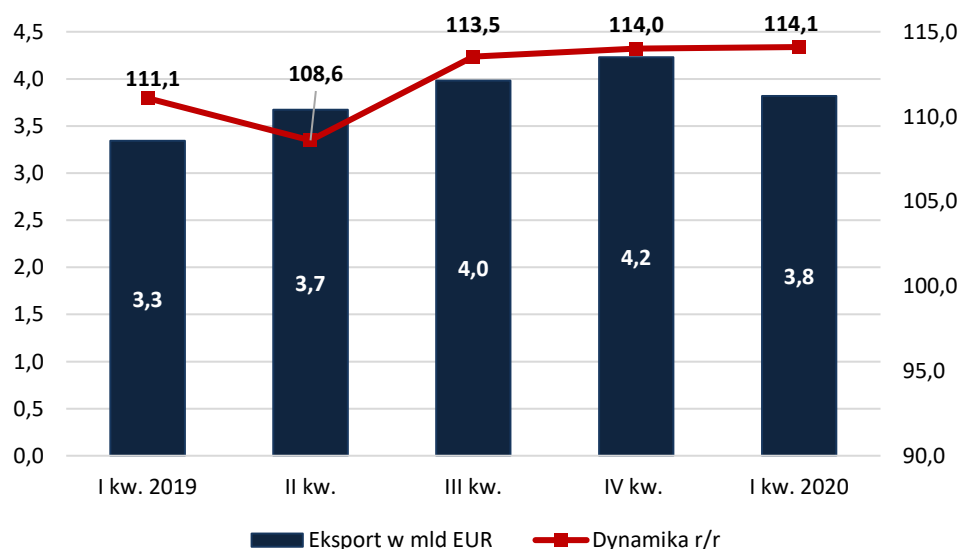
W tym samym okresie import z tej grupy krajów wzrósł o 2% (do 5,9 mld EUR), w tym wśród ważniejszych rynków szczególnie szybko zwiększył się on z USA (o 13,5%), Japonii (o ok. 11%), Szwajcarii (o ponad 20%) oraz Kanady (o 17%).

Z drugiej zaś strony w grupie krajów, z których notowano znaczny spadek przywozu znalazła się m.in. Wielka Brytania (o ok. 8%) oraz Norwegia (o ok. 20%).

Wyprzedzenie importowe w obrotach z pozaunijnymi krajami rozwiniętymi gospodarczo zdecydowało o nieznacznej redukcji dodatniego salda obrotów, tj. o 74 mln EUR, do 1,9 mld EUR. Największe negatywne zmiany stanu zrównoważenia obrotów notowano z krajami, z których dynamicznie w I kwartale br. rósł import, tj. m.in. z USA (pogłębienie deficytu o 0,2 mld EUR) oraz Kanadą (redukcja nadwyżki o 0,12 mld EUR) oraz Japonią (zwiększenie ujemnego salda o 90 mln EUR).

Z powyższymi wynikami kontrastował dynamiczny wzrost sprzedaży do **krajów WNP**, tj. o ok. 14% (do 3,8 mld EUR). Wpłynęło to na zwiększenie znaczenia państw tej grupy w naszym eksporcie o 0,6 pkt. proc., do 6,3% w I kwartale 2020 r.

Wykres 8. Eksport do WNP w okresie I kw. 2019 – I kw. 2020 (wartości w mld EUR (L) i dynamika r/r (P))

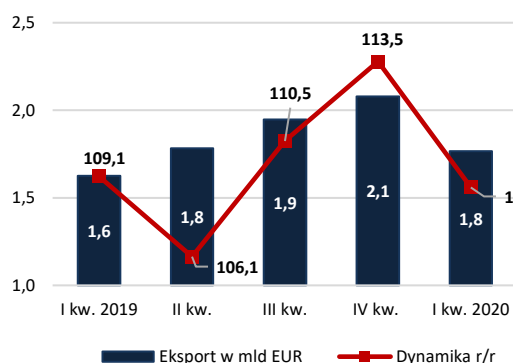

Źródło: DAG MR na podstawie wstępnych danych GUS.

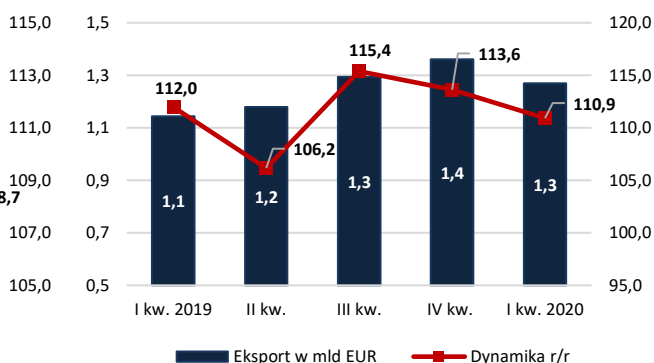
W tej grupie państw wzrost eksportu notowano do większości państw, w tym do Rosji o 8,7%, na Ukrainę o ok. 11%, na Białoruś o ok. 14% oraz do Kazachstanu 2,3-krotnie.

Wykres 9. Eksport do głównych rynków WNP w okresie I kw. 2019 - I kw. 2020 (wartości w mld EUR (L) i dynamika r/r (P))

Rosja

Ukraina

Źródło: DAG MR na podstawie wstępnych danych GUS.

W I kwartale 2020 r. eksport do WNP w głównej mierze był napędzany dynamicznym wzrostem sprzedaży następujących produktów:

- *kotły, maszyny i urządzenia mechaniczne oraz ich części* – o 14%, do 0,64 mld EUR;
- *maszyny i urządzenia elektryczne oraz ich części i akcesoria* – o ok. 14%, do 0,27 mld EUR;
- *olejki eteryczne, rezinoidy, preparaty perfumeryjne, kosmetyczne i toaletowe* – o ponad 70%, do ok. 0,26 mld EUR;
- *tworzywa sztuczne i artykuły z nich* – o 17%, do ok. 0,24 mld EUR.

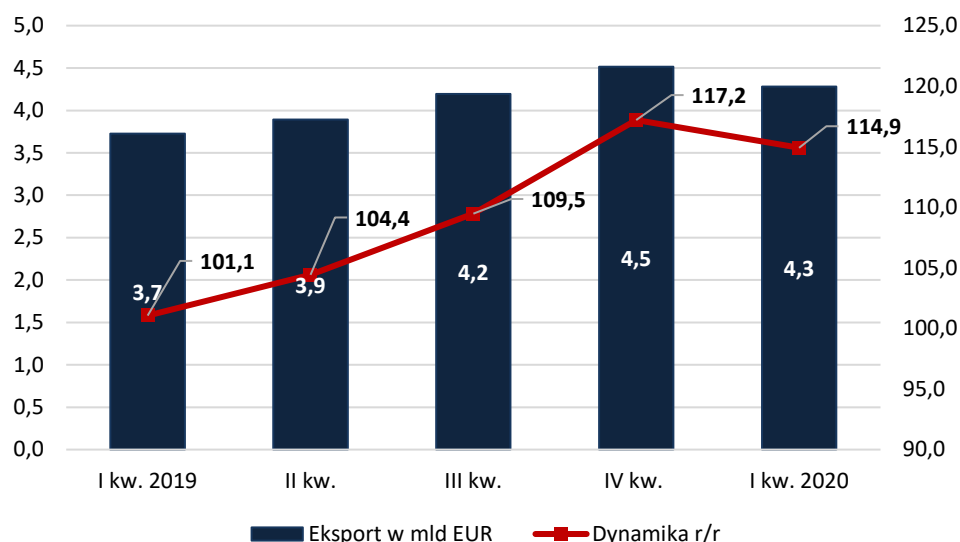
Zdołało to zawiązką skompensować spadki eksportu m.in. *pojazdów nieszynowych oraz ich części i akcesoriów* (o ok. 8%, do 0,29 mld EUR) oraz *produktów farmaceutycznych* (o ponad 10%, do ok. 0,1 mld EUR).

W omawianym okresie import z grupy WNP spadł o 2,1% (do 4,8 mld EUR), w tym z Ukrainy o 0,3%, Białorusi o ok. 23% oraz z Kazachstanu o ok. 18%. Spadki te zostały jednak złagodzone wzrostem przywozu z Rosji (o 1,2%).

Znaczące wyprzedzenie eksportowe w obrotach z WNP pozwoliło na redukcję deficytu o ok. 575 mln EUR (do ok. 1 mld EUR), w tym szczególnie z Kazachstanem (o ok. 190 mln EUR), Ukrainą i Białorusią (o ok. 130 mln EUR) oraz Rosją (o 0,1 mld EUR).

W I kwartale br. dynamicznie również rosła sprzedaż na **pozostałe (poza WNP) rynki słabiej rozwinięte i rozwijające się**, tj. o ok. 15%, do ok. 4,3 mld EUR. Warto tu jednak odnotować, że w dużej części wynikało to z niskiej bazy odniesienia.

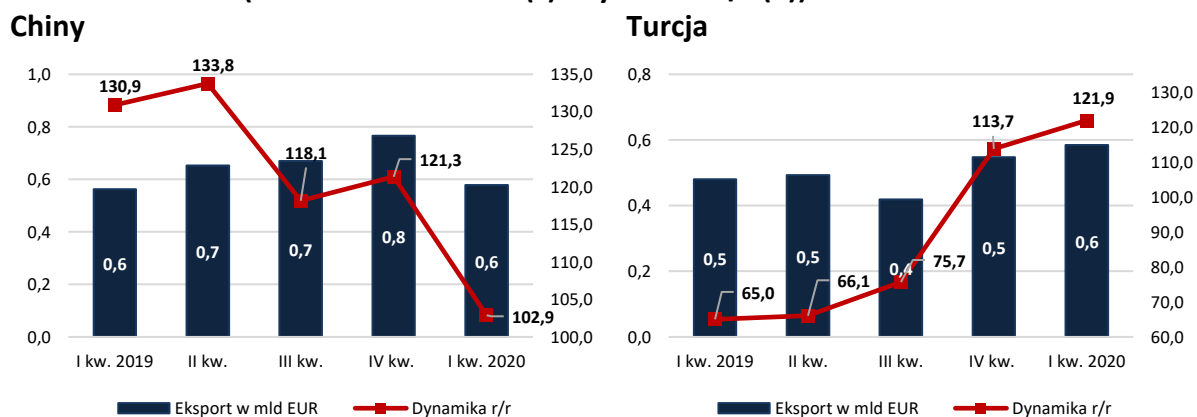
Wykres 10. Eksport do pozostałych rynków rozwijających się i słabiej rozwiniętych (spoza WNP) w okresie I kw. 2019 – I kw. 2020 (wartości w mld EUR (L) i dynamika r/r (P))

Źródło: DAG MR na podstawie wstępnych danych GUS.

Niska baza w szczególności zaważyła na gwałtownych wzrostach sprzedaży do Turcji (o ok. 22%) oraz Arabii Saudyjskiej (o ok. 50%). Z kolei eksport do Chin, po dynamicznym wzroście w 2019 r. (o 25%), w I kwartale br. spowolnił do 2,9%.

Wykres 11. Eksport do głównych rynków słabiej rozwiniętych spoza WNP w okresie I kw. 2019 - I kw. 2020 (wartości w mld EUR (L) i dynamika r/r (P))

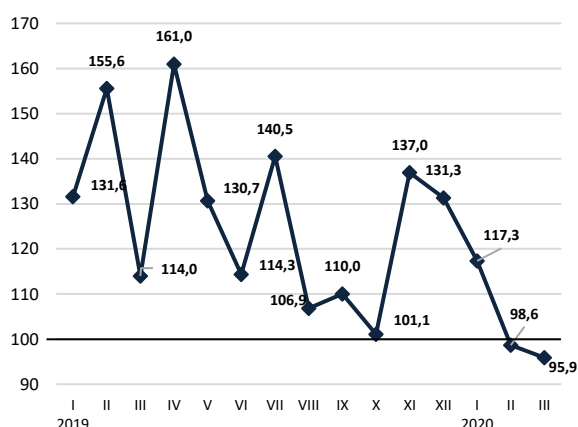

Źródło: DAG MR na podstawie wstępnych danych GUS.

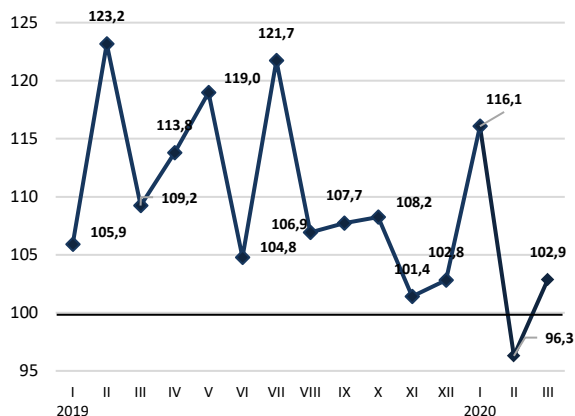
Jak przedstawiono na wykresie nr 12, w przypadku Chin o wyhamowaniu sprzedaży zdecydowały spadki sprzedaży w lutym i marcu. Dwa ostatnie miesiące I kwartału to również okres niskiej dynamiki importu z Chin, co było pokłosiem przerwania łańcuchów wartości w rezultacie epidemii.

Wykres 12. Dynamika obrotów z Chinami w okresie styczeń 2019 - marzec 2020 r.

Eksport

Import

Źródło: DAG MR na podstawie wstępnych danych GUS.

Biorąc zaś pod uwagę strukturę przedmiotową, w I kwartale br., wśród najważniejszych towarów w eksporcie do grupy krajów słabiej rozwiniętych spoza WNP, odnotowano następujące zmiany:

- ok. 16-proc. wzrost sprzedaży *kotłów, maszyn i urządzeń mechanicznych oraz ich części* (do 660 mln EUR);
- 10-proc. wzrost sprzedaży *maszyn i urządzeń elektrycznych oraz ich części i akcesoriów* (do ok. 425 mln EUR);
- 23-proc. wzrost sprzedaży *pojazdów nieszynowych i ich części i akcesoriów* (do ponad 290 mln EUR);
- ponad 70-proc. wzrost sprzedaży *statków, łodzi oraz konstrukcji pływających* (do ok. 240 mln EUR) oraz
- 3-krotny wzrost sprzedaży *zbóż* (do ok. 175 mln EUR).

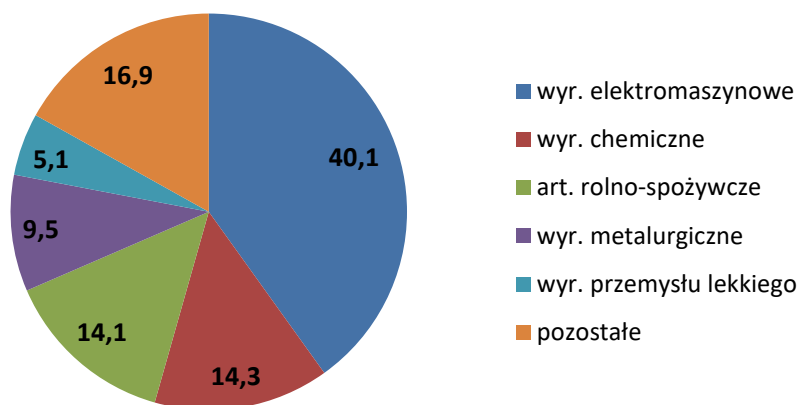
W związku z tym, że Chiny odpowiadają za ok. 50% całkowitego przywozu z grupy krajów słabiej rozwiniętych (spoza WNP), dynamika importu z Państwa Środka ma znaczący wpływ na łączną dynamikę z krajów tej grupy. W I kw. br. przywóz z omawianej grupy zwiększył się o 8,3% (do 15,7 mld EUR), w tym z Chin o 5%. Wśród ważniejszych krajów tej grupy tradycyjnie istniały duże dysproporcje w dynamice importu. Z jednej strony bowiem szybko rósł przywóz m.in. z Rep. Korei (o ponad 30%), Bangladeszu (o 47%), Tajwanu (o ok. 13%) czy Arabii Saudyjskiej (o ok. 55%), z drugiej zaś spadki notowano w imporcie m.in. z Turcji (o ok. 4%) czy Wietnamu (o 5,5%).

Pomimo blisko 2-krotnie szybszego tempa wzrostu eksportu niż importu, w I kwartale br. doszło do dalszego pogłębienia deficytu handlowego z omawianą grupą krajów (tj. o ok. 0,65 mld EUR, do 11,5 mld EUR). Najbardziej stan zrównoważenia pogorszył się z Republiką Korei (o ok. 350 mln EUR, do -1,3 mld EUR) oraz Chinami (o ok. 340 mln EUR, do -6,9 mld EUR).

IV. Zmiany obrotów w przekroju towarowym

Handel zagraniczny Polski ma charakter wewnątrzgałęziowy. Tradycyjnie już największy udział w polskiej wymianie towarowej z zagranicą, mają wyroby przemysłu elektromaszynowego. W dalszej kolejności plasują się wyroby przemysłu chemicznego oraz artykuły rolno-spożywcze.

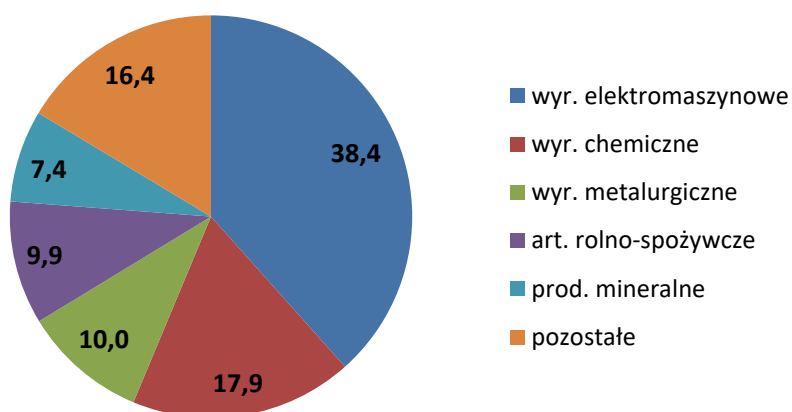
Wykres 13. Struktura towarowa polskiego eksportu w I kw. 2020 r. (udziały w %).

Źródło: DAG MR na podstawie danych GUS.

Po stronie importu istotne znaczenie zajmują także produkty mineralne, z tym, że na wartość tego importu istotny wpływ mają światowe ceny ropy naftowej.

Wykres 14. Struktura towarowa polskiego importu w I kw. 2020 r. (udziały w %).

Źródło: DAG MR na podstawie danych GUS.

Wykres 15. Dynamika eksportu głównych grup towarowych w okresie I kw. 2019 – I kw. 2020

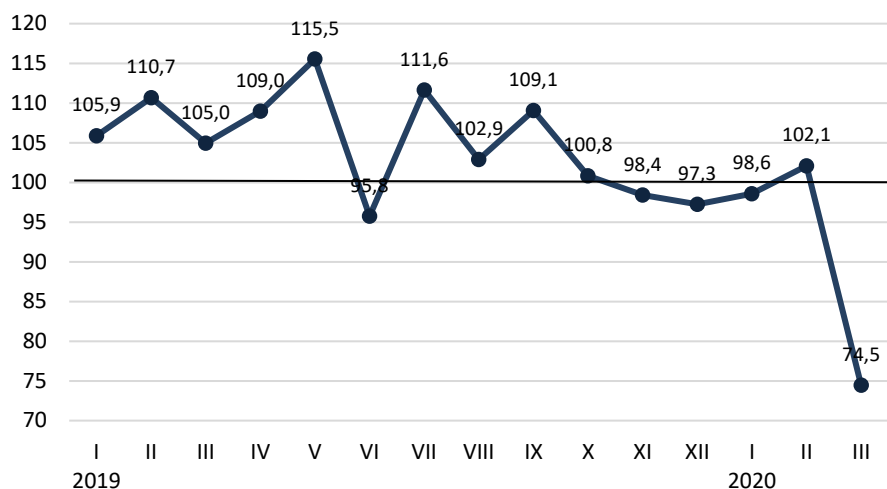
Źródło: DAG MR na podstawie danych GUS.

W I kwartale br. eksport **wyrobów elektromaszynowych** zwiększył się zaledwie o 1,8%, do 24,3 mld EUR. Na taki wynik w decydującej mierze złożyły się następujące zmiany dwóch głównych pozycji w tej grupie, tj. 3,9-proc. wzrost sprzedaży *maszyn i urządzeń mechanicznych i elektrycznych oraz ich części i akcesoriów* oraz ok. 9-proc. spadek *pojazdów nieszynowych i ich części i akcesoriów*.

Po stronie importu tej grupy towarów notowano natomiast niewielki spadek, tj. o 0,3%, do 22,9 mld EUR. Analogicznie jak w przypadku eksportu, wzrost notowano tu w przypadku *urządzeń mechanicznych i elektrycznych oraz ich części i akcesoriów* (o 4,3%), a wyraźny spadek w *pojazdach nieszynowych i ich częściach i akcesoriach* (o ok. 11%).

Powyższe dane potwierdzają, że sektor motoryzacyjny został szczególnie mocno dotknięty skutkami epidemii koronawirusa już w jej początkowej fazie. Niemniej warto odnotować, że niekorzystne tendencje w branży nastąpiły już kilka miesięcy wcześniej, co obrazują przedstawione na wykresie nr 16 spadki eksportu, a epidemia te tendencje jeszcze bardziej wzmocniła. Wśród głównych naszych odbiorców *pojazdów nieszynowych i ich części i akcesoriów* szczególnie dynamicznie wywóz spadł do: Niemiec (o 7,5%), Wielkiej Brytanii (o 20%) oraz Francji (o ponad 20%).

Wykres 16. Dynamika eksportu *pojazdów nieszynowych i ich części i akcesoriów* w okresie styczeń 2019 - marzec 2020 r.

Źródło: DAG MR na podstawie danych GUS.

W obrotach wyrobami elektromaszynowymi notujemy nadwyżkę, która w I kw. 2020 r. – w rezultacie wyprzedzenia eksportowego – wzrosła o blisko 0,5 mld EUR, do prawie 1,4 mld EUR.

Wzrosty obu strumieni handlu natomiast notowano w przypadku drugiej najważniejszej w naszych obrotach grupie, tj. **wyrobów przemysłu chemicznego**. W I kwartale br. wywóz tych towarów wzrósł o 6,6%, do blisko 8,7 mld EUR. Szczególnie szybko w omawianym okresie rósł eksport *produktów farmaceutycznych* (o 30%), *olejków eterycznych, rezinoidów, preparatów perfumeryjnych, kosmetycznych i toaletowych* (o ok. 14%) oraz *mydła, preparatów piorących, smarowych do czyszczenia, szorowania* (o 12%), co można tłumaczyć wzmożonym zapotrzebowaniem na te produkty w obliczu epidemii.

Nieznacznie szybciej rósł import wyrobów chemicznych, tj. o 8,1% (do blisko 10,7 mld EUR). Analogicznie jak po stronie eksportu, wśród ważniejszych pozycji tej grupy, w omawianym okresie nastąpiła intensyfikacja przywozu *produktów farmaceutycznych* (wzrost o 27%), *olejków eterycznych, rezinoidów, preparatów perfumeryjnych, kosmetycznych i toaletowych* (o ok. 7%) oraz *mydła, preparatów piorących, smarowych do czyszczenia, szorowania* (o 11%).

Notowane w I kwartale br. wyprzedzenie importowe zadecydowało o dalszym pogłębieniu ujemnego salda obrotów wyrobami chemicznymi, tj. o ok. 260 mln EUR, do 2 mld EUR.

Dynamicznie, tj. w tempie 2-cyfrowym rosły w I kwartale br. obroty **artykułami rolno-spożywczymi**. Eksport tej grupy zwiększył się o nieznacznie ponad 11% (do 8,5 mld EUR), w tym *mięsa i podrobów jadalnych* o 2,5%, *tytoniu i przetworzonych namiastek tytoniu* o 20% oraz *przetworów ze zbóż, mąki, skrobi lub mleka, pieczywa cukierniczego* o 17%.

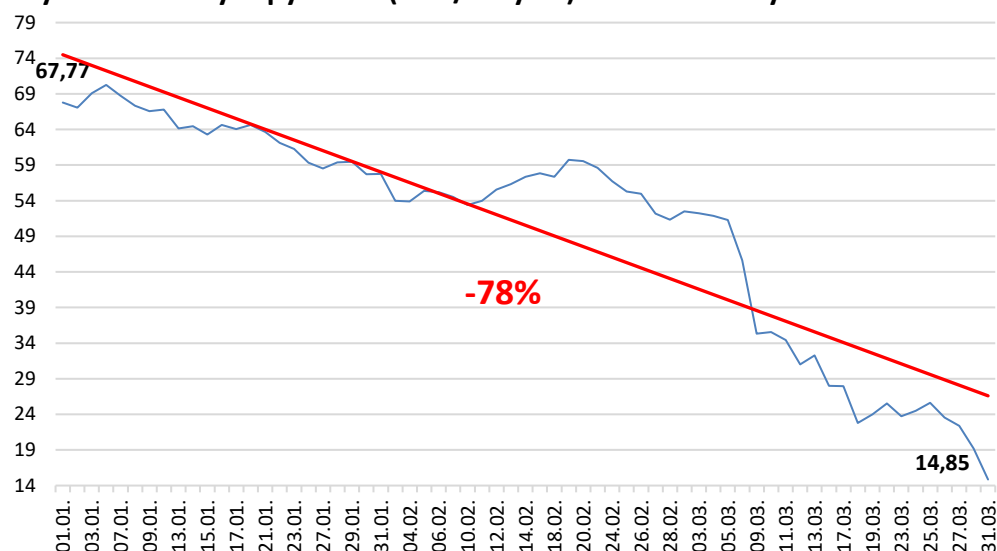
Nieznacznie wolniej rósł w tym czasie import artykułów rolno-spożywczych, tj. o 10,5%, do 5,9 mld EUR, w tym najważniejszych w przywozie *pozostałości i odpadów przemysłu spożywczego, gotowej paszy dla zwierząt* o 2,6% oraz *owoców i orzechów jadalnych, skórek owoców cytrusowych lub melonów* o blisko 16%.

W obrotach artykułami rolno-spożywczymi od lat notujemy nadwyżkę, która w I kwartale br. wyniosła blisko 2,7 mld EUR, czyli poziom o 0,3 mld EUR wyższy r/r.

Spadki z kolei notowano w obrotach **produktami mineralnymi**, tj. eksport spadł o 18% (do ok. 1,3 mld EUR), a import o ok. 5% (do 4,4 mld EUR). W głównej mierze wynikało to z drastycznych spadków cen ropy naftowej w wyniku nałożenia się na siebie szoku popytowego i podażowego. Rozprzestrzenianie się koronawirusa początkowo w Chinach, a później w krajach europejskiej uderzyło w popyt na ropę, poprzez ograniczenia w podróżach i działalności gospodarczej na całym świecie.

Drugim czynnikiem – o charakterze podażowym – było fiasko rozmów z Wiednia (z początku marca) członków stowarzyszenia naftowego OPEC+ w celu ustabilizowania globalnych cen ropy naftowej. W konsekwencji w marcu br. cena baryłki ropy Brent wynosiła 32 USD, czyli była o ponad 50% niższa niż przed rokiem. 31 marca br. cena ropy Brent ukształtowała się na poziomie 14,85 USD za baryłkę, czyli najniższym od ponad 2 dekad.

Wykres 17. Ceny ropy Brent (USD/baryłka) w okresie 1 stycznia – 31 marca 2020 r.

Źródło: DAG na podstawie danych EIA.

W polskim eksporcie ważną pozycję zajmują także **meble**⁴, niemniej ich udział w naszym eksporcie – w rezultacie spadku wywozu o 6% (do ok. 2,7 mld EUR) – spadł w I kwartale 2020 r. do 4,4% wobec 4,8% przed rokiem.

⁴ Łącznie CN 9401, 9402, 9403.

V. Projekcja obrotów towarowych na 2020 rok

Ostatnie projekcje międzynarodowych ośrodków analitycznych wskazują na wystąpienie głębokiej globalnej recesji gospodarczej w bieżącym roku. Według najnowszych czerwcowych szacunków Banku Światowego, ubytek globalnego PKB wyniesie 5,2%, co będzie oznaczać, że światowa gospodarka doświadczy najgorszej recesji od II wojny światowej. Jest to scenariusz bazowy zakładający, że do połowy roku będzie możliwe zniesienie restrykcji, a w drugiej połowie roku złagodzone zostaną negatywne skutki obostrzeń, co obecnie jest zagrożone. Analitycy oczekują umiarkowanego ożywienia w 2021 r. i wzrostu PKB o 4,2%.

Epidemia i restrykcje przyjęte w celu zahamowania rozprzestrzeniania koronawirusa przekładają się na ograniczenie aktywności gospodarczej w zasadzie we wszystkich regionach świata i niemal we wszystkich krajach. W 2020 r. spadek PKB w gospodarkach rozwiniętych może sięgnąć 7%, zaś w gospodarkach rozwijających się i wschodzących 2,5%. W strefie euro oczekuje się zmniejszenia PKB o 9,1%, zaś w USA i Japonii po 6,1%. W Chinach wzrost ma wyhamować do 1%, co będzie stanowić najniższy wzrost w tym kraju od ponad czterech dekad.

Analitycy wskazują, że poza bieżącą recesją, konsekwencje gospodarze epidemii będą długotrwałe i mogą poważnie wpłynąć na strukturę gospodarki zarówno światowej, jak i poszczególnych krajów. Spadek inwestycji w konsekwencji podwyższonej niepewności, problemy związane ze znacznym wzrostem bezrobocia oraz zakłócenia w łańcuchach dostaw i zachwianie powiązań handlowych na świecie mogą wpłynąć na produkcję potencjalną i wydajność pracy, a tym samym osłabić długookresowe perspektywy wzrostu.

Nieznacznie łagodniejszej recesji spodziewają się analitycy MFW. W czerwcowych projekcjach wskazują, że światowy PKB w br. spadnie o 4,9% wobec 3% szacowanych w kwietniu br. Bardziej pesymistyczna ocena perspektyw globalnej gospodarki wynika zarówno z głębszego spadku aktywności gospodarczej w pierwszej połowie roku, jak i z zakładanego wolniejszego tempa ożywienia w drugiej połowie. MFW zakłada bowiem utrzymanie negatywnych efektów spowolnienia, a także spadku produktywności wynikającego z konieczności zapewnienia bezpieczeństwa pracownikom oraz zachowania nowych standardów higieny. Ponadto, wpływ na wolniejsze odbicie będą miały: samoograniczenie konsumentów, strukturalne zmiany w zatrudnieniu, bankructwa firm i utrata pracy, a także zmiany w globalnych łańcuchach dostaw, będące także wynikiem osłabienia popytu zagranicznego i ograniczeniem przepływów finansowych.

Oczekuje się, że tegorocznej globalnej recesji będzie towarzyszyć gwałtowny spadek w międzynarodowej wymianie handlowej, tym bardziej że w czasach kryzysu wykazuje ona większą tendencję do redukcji niż PKB. Łańcuchy dostaw zostały zerwane i potrzeba więcej czasu na ich reorganizację i powrót światowej wymiany na ścieżkę wzrostu. Bank Światowy wskazuje, że skala spadku wolumenu światowego handlu może w br. sięgnąć 13,4%, podczas gdy eksperci MFW wskazują, że może to być 11,9%.

W ślad za dynamicznym spadkiem światowego handlu, w 2020 r. oczekuje się również zmniejszenia polskich obrotów towarowych. Aktywność międzynarodowa naszych przedsiębiorstw będzie ograniczona głównie z uwagi na niższy popyt zagraniczny hamujący eksport, jak również niższe inwestycje i popyt krajowy redukujące import.

Jakkolwiek sytuacja polskich eksporterów pozostaje trudna, można oczekiwać, że wraz ze stopniowym znoszeniem ograniczeń, zarówno w Polsce, jak i u naszych głównych partnerów handlowych, wyniki eksportu od maja br. powinny ulegać poprawie.

Wydają się to potwierdzać chociażby ostatnie odczyty wskaźnika PMI wskazujące na szybką odbudowę nastrojów w polskim przetwórstwie przemysłowym. W czerwcu br. PMI zwiększył się do 47,2 z 40,6 przed miesiącem co po majowym wyniku było najwyższym wzrostem w ujęciu m/m w historii badania. W czerwcu br. utrzymał się wprawdzie spadek nowych zamówień, ale był on najniższy od VIII 2019. Poprawie uległ również komponent produkcji, choć nie powrócił on jeszcze do poziomów sprzed kryzysu. Ocena dynamiki produkcji w perspektywie najbliższego roku ponownie była lepsza niż przed miesiącem.

Z punktu widzenia perspektyw polskiego eksportu szczególnie istotne są nastroje w niemieckim przetwórstwie przemysłowym. Podobnie jak w przypadku całej strefy euro, niemiecki indeks PMI w czerwcu br. wyraźnie się poprawił, tj. wzrósł do 44,6 pkt. wobec 36,6 pkt. w maju. Co więcej, wskaźniki dla nowych zamówień, w tym nowych zamówień eksportowych, także odnotowały znaczącą poprawę. Sygnalizuje to, że w horyzoncie kilku miesięcy popyt zagraniczny na towary produkowane w Polsce powinien się stopniowo zwiększać.

Na poprawę sytuacji u naszych głównych partnerów handlowych wskazują także najnowsze odczyty wskaźnika koniunktury gospodarczej (ESI). W czerwcu indeks zaufania ESI w strefie euro wzrósł o 8,2 pkt. do 75,7 pkt., co jest najwyższym miesięcznym przyrostem w historii. Poprawa miała szeroki zakres zarówno sektorowy (przemysł, usługi, handel detaliczny, budownictwo), jak i geograficzny. Ożywienie widoczne jest nawet w państwach z wysokim udziałem turystyki w PKB (Hiszpania i Włochy), które są szczególnie narażone na negatywne skutki epidemii koronawirusa.

Można oczekiwać, że ze względu na dobry stan krajowej koniunktury na początku br. i relatywnie dużą dywersyfikację przedmiotową naszego eksportu, skala oczekiwanego spadku eksportu będzie mniejsza niż w krajach Europy Zachodniej. Pomagać w tym będą m.in. szybki i obfity pakiet fiskalny oraz spodziewane efekty „przybliżania” łańcuchów dostaw. Głównym czynnikiem ryzyka dla tego scenariusza pozostaje jednak kwestia dalszego rozwoju epidemii (ew. kolejne fale), która może przynieść ponowne ograniczenia w skali międzynarodowej oraz intensyfikacja protekcjonizmu, wzrost utrudnień w handlu i zahamowanie procesu globalizacji (w obliczu sytuacji kryzysowych rządy często sięgają po takie środki widząc w nich sposób na ochronę własnych rynków).

Na ten problem zwróciła uwagę WTO, która oszacowała, że nawet jedną trzecią tegorocznego spadku wolumenu światowego handlu, może stanowić wzrost kosztów handlu wynikający z dodatkowych kontroli granicznych, transportu i związanych z tym zakłóceń logistycznych.

Monika Walczak
Mateusz Ambrożek
Wydział Analiz Makroekonomicznych i Prognoz
Departament Analiz Gospodarczych

Akceptował:
Michał Szymczuk
Naczelnik Wydziału

Monika Krupa-Leończyk
Dyrektor Departamentu

Warszawa, lipiec 2020 r.